

Engelsmanplaat en Rif, Monitor Natuur en Recreatie 2018

Verslag Wadwachten

Piet Veel eindredactie
Telgroep Engelsmanplaat
Voor Staatsbosbeheer en SOVON Vogelonderzoek Nederland

Colofon

Engelsmanplaat en Rif, monitor Natuur en Recreatie 2018

Eindredactie en vormgeving verslag: Piet Veel,
Telgroep Engelsmanplaat voor Staatsbosbeheer Ameland en SOVON
Vogelonderzoek Nederland
Augustus 2019, Heemstede

*Omslagfoto: Terugblik op huisje vanaf de wegvarende Krukel
Foto Merel Veel*

De analyse van de gegevens en het schrijven van de diverse paragrafen is gedaan door:

Broedvogels: Harry Smit

HVP-tellingen: Wout Bakker

Overige vogelwaarnemingen: Kees Olsthoorn

Overige fauna: Kees Olsthoorn

Monitoring menselijke activiteiten: Ron Mes

Incidenten: Ron Mes

Coördinatie Telgroep zomer: Rob Strietman

Coördinatie Telgroep winter: Harry Smit

Coördinatie monitoring: Ron Mes

e-mail: vogelwachter.engelsmanplaat@gmail.com

Whatsapp: Telgroep Engelsmanplaat

URL: <http://rg0.home.xs4all.nl>

Facebook: [Engelsmanplaat](#)

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting	5
<i>Aanbevelingen</i>	7
Het seizoen 2018	8
<i>Inleiding</i>	8
<i>Dankwoord</i>	8
Vegetatie	9
Vogels: het broedseizoen 2018	9
<i>Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2018</i>	9
<i>Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2018</i>	10
<i>Vogels: overige waarnemingen</i>	12
<i>Waarnemingen overige organismen</i>	13
<i>Monitoring van menselijke activiteiten</i>	13
Literatuur	19
Lijst van bijlagen:	20
<i>Rooster wadwachten in 2018</i>	21
<i>Waarnemingen overige organismen Engelsmanplaat en Rif 2017</i>	27

Voorwoord

Voor u ligt het verslag 2018 van de wadwachten van Engelsmanplaat. Een groep vrijwilligers die zich, in opdracht van Staatsbosbeheer, elk jaar weer met volle overgave inzetten om een klein stukje Wadden Werelderfgoed te beschermen en beleefbaar te houden.

Voor Staatsbosbeheer is het een groot voorrecht om een deel van de mooie Waddenzee te mogen beheren. Als natuurbeheerder proberen we een balans te vinden in het beschermen, beleven en benutten van de natuur. Die balans in de Waddenzee staat voortdurend onder druk. Er zijn vele gebruikers van de Waddenzee en die willen allemaal hun ruimte. Logisch dat het af en toe ook wel eens botst. Maar des te mooier is dat we toch een steentje bij kunnen dragen door het bemensen van de Wadwachtpost, de Kalkman, op Engelsmanplaat en de bezoekers te vertellen en te laten ervaren hoe uniek deze plek is in de Waddenzee.

Een rol die de vrijwilligers perfect past. Zij monitoren de vele vogels die op het Rif en de plaat broeden en de vogels die daar hun rustplek hebben tijdens hoogwater. Door de jarenlange reeks van monitoring kan men heel goed duiden welke belangrijke rol deze plek heeft voor vogels. Maar dat is niet het enige, ook de zeehonden en de planten worden gemonitord. En dan niet te vergeten, een even zo belangrijke reeks die de vrijwilligers in stand houden, de monitoring van wadrecreanten. Opvallend is namelijk dat de laatste jaren Engelsmanplaat steeds intensiever wordt bezocht. En hier is de balans tussen beschermen, beleven en benutten wel eens zoek. Gelukkig zijn de vrijwilligers daar dan om de recreanten te geleiden en te informeren over dit unieke gebied. Deze reeksen kunnen helpen bij de besluitvorming om gebieden aan te merken als hoogwatervluchtplaats of zelfs aan te wijzen als artikel 2.5.

De natuur is het podium waarin wij mensen mogen acteren en waar we zuinig op moeten zijn om er van te kunnen blijven genieten. Gelukkig hoeft Staatsbosbeheer dat niet alleen te doen. Met de hulp en inzet van vrijwilligers en medewerkers van de Waddenunit 'de Krukel' kan dit allemaal bewerkstelligd worden. Een mooi samenspel waar we met zijn allen trots op mogen zijn.

Marjan Veenendaal
Teamleider Staatsbosbeheer Ameland.

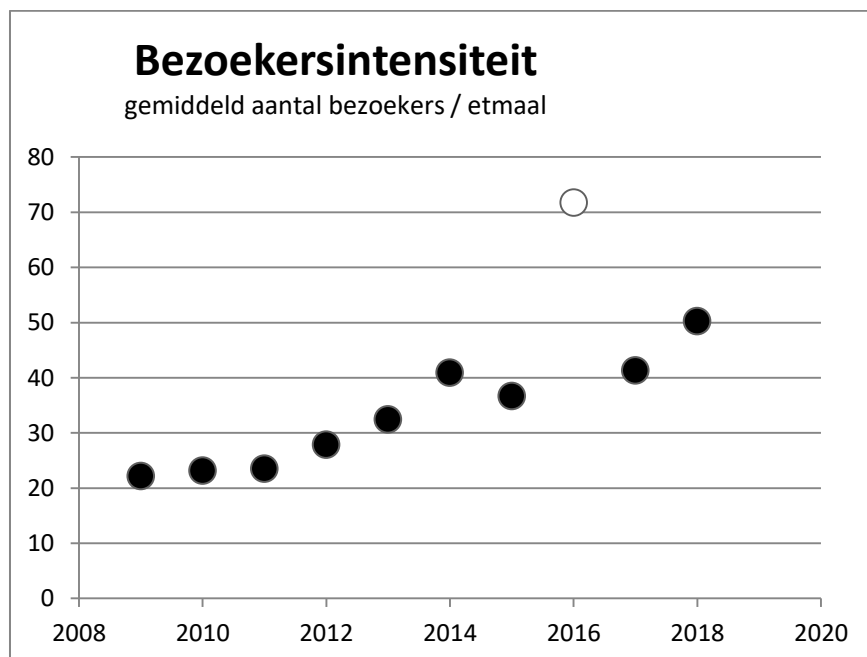
Samenvatting

Na het succesvolle jaar 2017 was 2018 een zeer sober jaar voor de broedvogels. Naar de oorzaken blijft het gissen, maar feit is dat er in het verslagjaar slechts ca 20 paar Noordse sterns tot broeden kwamen.

Daarnaast werden broedgevallen vastgesteld van Scholekster (8) en Eidereend (1).

Ook als hoogwatervluchtplaats werden Engelsmanplaat en Rif weer druk bezocht door grote aantallen vogels. Het maximum van ruim 73.000 ex. werd geteld op 12 augustus 2017. Vooral voor Kanoetstrandloper, Bonte Strandloper, Rosse Grutto en Wulp is deze HVP van belang.

Recreatie

Figuur Bezoekersintensiteit. Gemiddeld aantal bezoekers per etmaal.

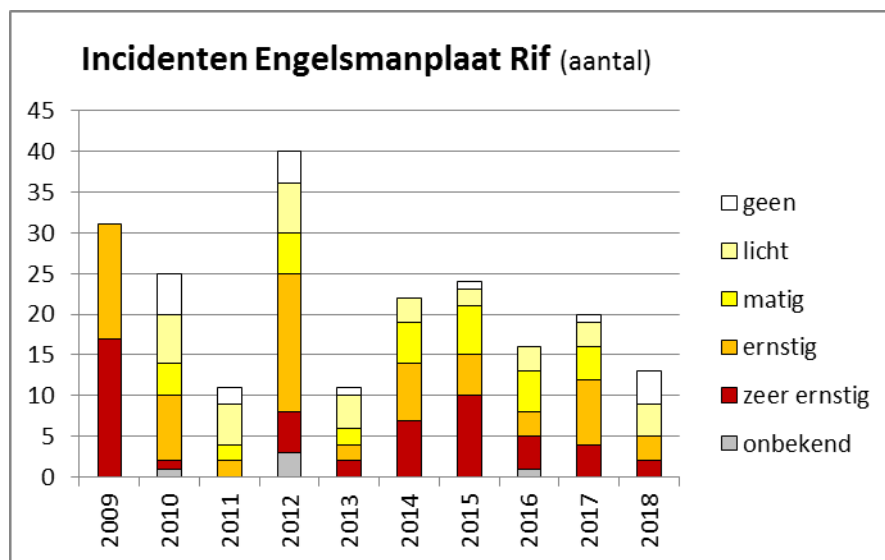
Deze figuur geeft het aantal bezoekers per etmaal (=totaal aantal / aantal monitoringsetmalen). Deze figuur geeft goed de trend in bezoekersintensiteit weer. In deze reeks waren de jaren 2016 en 2018 bijzonder. In het jaar 2016 heeft vermoedelijk de werkactiviteit met een groot ponton en de bouw van de nieuwe wadpost De Kalkman veel mensen aangetrokken. Het jaar 2018 was een record warm en droog jaar ("prima waddenweer").

Er zijn twee interpretaties van deze trend mogelijk:

1. De bezoekersintensiteit vertoont een min of meer lineair stijgende lijn of
2. De bezoekersintensiteit neigt af te vlakken. Er begint "verzadiging" op te treden.

De komende jaren zullen uitsluitsel over de trend moeten geven.

Incidenten

Figuur Trend in het aantal en de aard van incidenten (absoluut aantal)

In verhouding tot het absolute aantal bezoekers (in 2018 bijna 8000) zijn er - zeker de laatste jaren - maar weinig incidenten. Over een periode van tien jaar monitoren 2009-2018 lijkt er bovendien sprake te zijn van een afnemend aantal incidenten. Naar ons idee is dit het resultaat van de expliciete aanwezigheid van wadwachters – met telescopen - op een opvallende wadpost in combinatie met voorlichting op de wadpost, in jachthavens en op internet.

Tabel Verorzakers van incidenten in relatie tot het totaal aantal van die categorie bezoekers (afgerond op hele getallen).

	2014	2015	2016	2017	2018	2018
n incident / n totaal	%	%	%	%	%	n totaal
zeil- of motorjachten	2	<1	2	2	1	648
kajak	0	0	0	1	1	131
surfer	3	27	15	13	3	29
vliegtuig	1	2	0	1	1	232
RIB/rubberboot	0	7	1	0	20	5
passagiersschepen	0	0	2	3	0	127
wadlopers	0	0	0	0	0	756
vissersboot	0	0	3	6	0	84
overige beroepsvaartuig	<1	0	0	2	0	39

Aantal incidenten en de omvang van hun categorie

De surfers (wind- en kitesurfers) springen er duidelijk uit in negatieve zin. In 2018 springen ook de RIB's er uit, maar daarvan is het totaal aantal te laag voor een categorie-oordeel. Daarna komen de zeil- of motorjachten met twee à één procent, terwijl dit is toch een goed geïnformeerde categorie bezoekers zou moeten zijn.

Wisselende, toenemende of soms hoge percentages zijn te zien bij de “diverse vliegtuigen”, passagiersschepen, vissersboten en overige beroepsvaartuigen. In positieve zin vallen de wadlopers op: in vijf jaar achtereen zijn geen noemenswaardige incidenten gemeld. Van kajakkers is in vijf jaar slechts één keer 1% gemeld.

Aanbevelingen

Rust op HVP's: Erecode én op waddenkaart

- De bekendheid met de Erecode is over de jaren aan het afnemen (Heslinga 2017).
- Onze wadwachten constateren dat de bescherming van de rust voor vogels HVP's met de Erecode niet voldoende werkt en discussies oproept.
- De HVP's worden door velen niet herkend (en soms niet erkend).
- De bescherming van trekvogels op HVP's schiet te kort.
- De aanduiding op de waddenzeekaarten van de broedgebieden (v.h. artikel 20) werkt wél goed.

Gezien de sterk gestegen aantallen bezoekers bevelen wij aan de HVP's op de waddenzeekaarten op te nemen met een code “HVP” met de toelichting dat betreden in de hoogwaterperiode niet mogelijk is zonder vogels te verstoren. Dit geldt ook voor folders zoals van SBB voor Engelsmanplaat. Een recente kaart van Project Rijke Waddenzee kan daarbij als basis dienen.

Aanbevolen wordt de bekendheid met de Erecode intensiever te bevorderen.

Zie ook Heslinga en Sijsma 2017:

“Voor zowel de erecode en de campagne zijn de website www.waddenzee.nl, folders en flyers, en beeldschermen in de havens van groot belang voor het onder de aandacht brengen.”

Surfers

Surfers veroorzaken *relatief* veel incidenten (1 op de 5).

Wij bevelen aan deze specifieke groep gericht te benaderen met voorlichting en de afspraken met handhavers van de Waddenunit en op de wal warm te houden.

Het seizoen 2018

Inleiding Ook in 2018 verzorgde de Telgroep Engelsmanplaat weer met veel plezier de bemanning (m/v) van de observatiehut op de Engelsmanplaat en verzorgden de leden van de Telgroep de monitoring van mens en natuur. Zij zijn vogelwachter / wadvacht / gastheer namens Staatsbosbeheer.

De monitoring wordt uitgevoerd door een groep van vrijwilligers. Van de vrijwilligers wordt verwacht dat zij als gastheer optreden voor de honderden bezoekers van dit natuurgebied en goede voorlichting kunnen geven over alle ins en outs van dit gebied. De monitoring omvat tellingen tijdens hoogwater van tienduizenden wadvogels, de broedkolonie van sterns op het Rif, recreatiejachten, wadlopers en andere activiteiten. Door het geven van voorlichting bevorderen de wadvachten verantwoord gedrag van bezoekers en gebruikers. Slechts incidenteel is het nodig dat de wadvachten optreden als de ogen en oren van de handhaving. Ook verlenen zij hulp in noodgevallen.

Dankwoord

De coördinatie van de wadvachten bij Staatsbosbeheer Ameland was in de goede handen van Marjan Veenendaal. De regelmatige ravitaillering met mensen, water en gas en de juridische bijscholing werden weer goed verzorgd door de bemanning van de MS Krukel, de Waddenunit van het Ministerie van Economische Zaken: Arjen Dijkstra, Bert Meerstra en Chris Feenstra. Verder past een woord van dank voor de rugdekking die zij met hun handhavingstaak bieden. Voor de begeleiding van de wadloper-wadvachters gaat onze dank uit naar de Kustwacht Schiermonnikoog, het wakend (Schiermonnik)oog. Voor de registratie van HVP-tellingen en losse waarnemingen is dankbaar gebruikgemaakt van SOVON en waarneming.nl.

Vegetatie

In 2018 is niet specifiek aandacht besteed aan de vegetatie. Voor een overzicht van de lopende ontwikkelingen wordt verwezen naar het jaarverslag 2017.

Vogels: het broedseizoen 2018

Na de hoge aantallen sterns in 2017 waren de verwachtingen in 2018 hooggespannen. Helaas lieten de sterns het vrijwel geheel afweten. Naar de oorzaak hiervan kunnen we slechts gissen. Vlak voor de start van het broedseizoen was er een vrij hoog water die over het midden van het Rif spoelde. Het Oostrif en het Westrif bleven echter droog. Mogelijk dat dit hoogwater de sterns deed besluiten hun heil elders te zoeken, maar nogmaals, we weten het niet. Ook de Strandplevier liet dit jaar verstek gaan. Hieronder een overzicht van de broedvogels van 2018.

Eidereend

Net als in 2017 was er ook dit jaar een nest van een eidereend op het Rif.

Noordse stern

Vrij laat in het seizoen, namelijk na de eerste week van juni, was er een kleine vestiging van Noordse sterns op het Oostrif. Het aantal broedparen werd geschat op 20 paar.

Scholekster

Op het Rif werden 7 paar Scholeksters vastgesteld. Dit is aanmerkelijk minder dan de 12 paar in 2017. Op de Engelsmanplaat probeert een paartje Scholeksters al jaren jongen groot te brengen, vrijwel altijd tevergeefs. Ook in 2018 was dat ook het geval. Het nest spoelde weg tijdens een niet eens zo hoog hoogwater.

Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2018

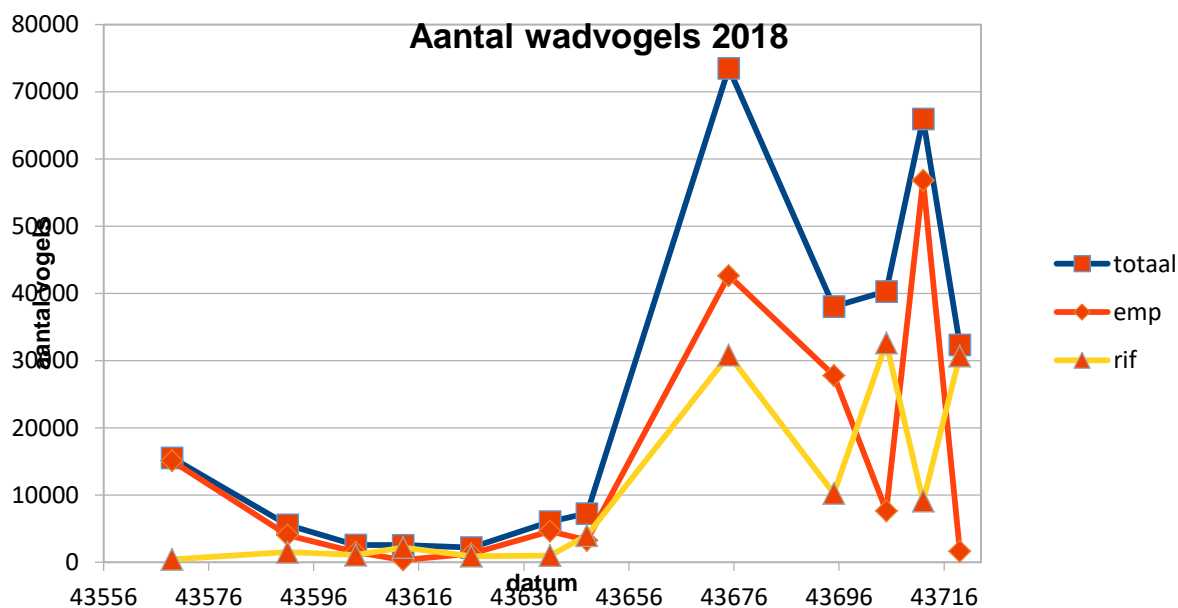
In de periode 1998 tot 2004 zijn er broedvogels aanwezig geweest op voornamelijk het Rif. Tussen 2004 en 2010 zijn er wel sterns aanwezig geweest, ook alarmerend. Vanaf 2011 is er weer kolonievorming en worden er nesten gevonden.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Eidereend</i>			1	1			1	1
<i>Scholekster</i>		4	4	4	9	6	13	7
<i>Strandplevier</i>		1	-	1	2	1	1	
<i>Noordse Stern</i>	23	67	70	68	174	157	353	20
<i>Visdief</i>	23	22	3	272	262	300	526	
<i>Dwergstern</i>	23	41	32	65	30	123	250	
<i>Zilvermeeuw</i>						1		

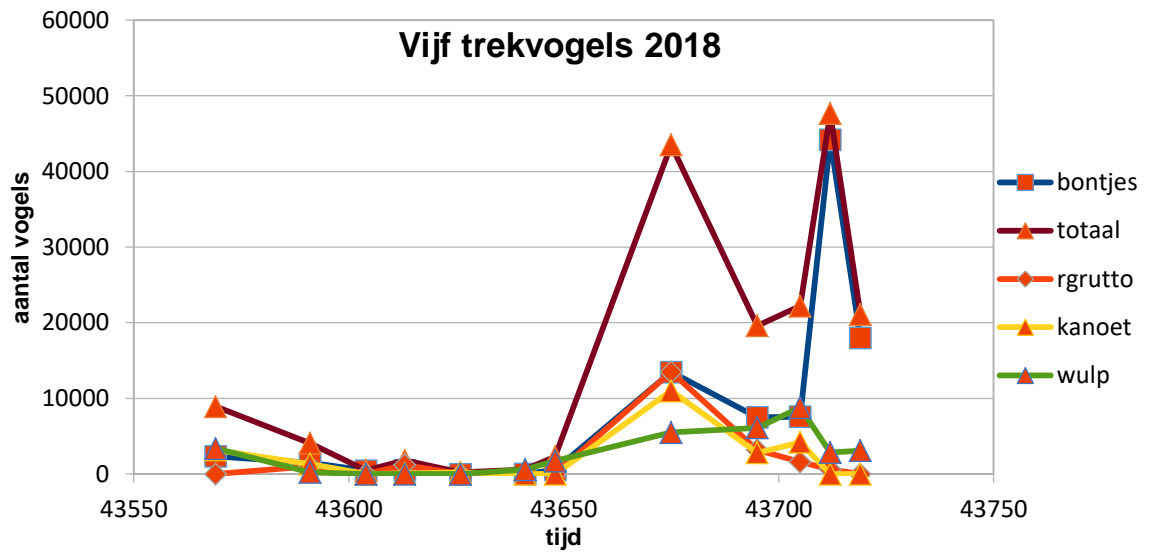
Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2018

Net als vorige jaren is er door het seizoen heen regelmatig geteld (gemiddeld zo'n vier keer per maand met een totaal van 25 tellingen), ook zijn de globale aantallen te vergelijken met tellingen van vorige jaren. Net als vorig jaar wordt er tijdens geen enkele HVP telling een vogel op 't Bultje van Glorie waargenomen. Hierdoor wordt de vraag opgeworpen of het nog wel nuttig is om deze plaat mee te nemen in de HVP tellingen. Wellicht dat het een beter idee is om het Buitenrif als nieuw, zelfstandig gebied te gaan tellen, aangezien hier op sommige dagen wel behoorlijke aantallen vogels worden geteld. Iets om over na te denken.

De pieken in het totale aantal wadvogels zijn vooral duidelijk waarneembaar in de nazomer (begin juli - begin september). De piek in het voorjaar is minder opvallend dan vorige jaren. Het dal in mei/juni is wel overeenstemmend met het beeld van de afgelopen tijd (zie onderstaande grafiek).

Een nog sterkere trend is waarneembaar voor de bekende treksoorten, zoals de Bonte Strandloper, Kanoet, Rosse Grutto en Wulp. Deze soorten worden in de periode van begin juni tot half juli haast niet waargenomen. Hun aantallen nemen dan eind juli sterk toe tot een maximum van meer dan 40.000 exemplaren, in het geval van de Bonte Strandloper. Vanaf eind augustus beginnen de hoge aantallen weer af te nemen. Opvallend is het relatief lage aantal Kanoeten, vorige jaren lagen de maxima van deze soort flink hoger (rond de 35000 – 40000). Doordat de tellingen momentopnamen zijn is hier moeilijk een oorzaak voor te geven., mogelijk is opgetreden kokkelsterfte door de hittegolf van invloed?

Scholeksternest op de Hiezel

Vogels: overige waarnemingen

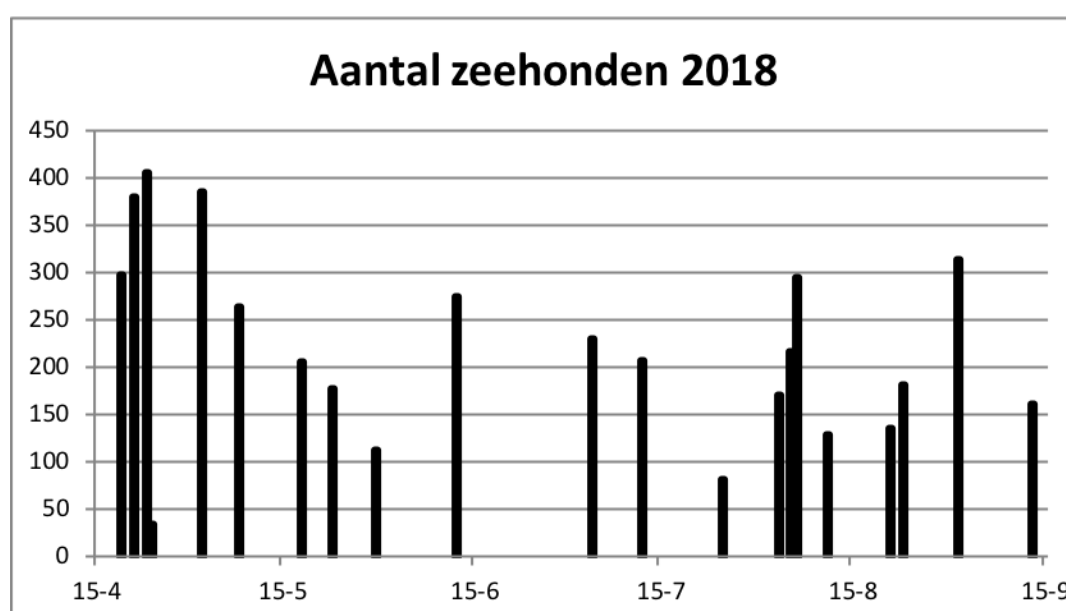
De waarnemingen buiten de HVP tellingen van de niet-broedvogels zijn opgenomen in bijlage 3. De Slechtvalken worden het hele seizoen door waargenomen met op sommige momenten drie exemplaren (man, vrouw en jong) jagend over de Plaat! Verder worden er leuke zangertjes gezien die even op het Huisje komen uitrusten, zoals een Goudhaantje, Tjiftjaf of Gekraagde Roodstaart. De ene keer zitten ze netjes in het geplante bosje (zoals het hoort), maar anderen zoeken naar insecten of anders eetbaars achter de luiken of tussen de balken van het Huisje. Ook werden er vele leuke roofvogelsoorten waargenomen, waaronder: Visarend, Boomvalk, Wespendif op doortrek en een Velduil die de HVP op de Plaat oppest.

Goudhaantje

Waarnemingen overige organismen

Gedurende het seizoen worden de zeehonden geteld zoals deze vanaf het huisje te zien zijn op de omringende platen. De afstand is te groot om onderscheid te kunnen maken tussen de Gewone Zeehond en de Grijs Zeehond. Deze laatste soort wordt regelmatig in het gebied gezien, echter gaat het vaak om kleine aantallen. Alle verrichte tellingen zijn opgenomen in onderstaande tabel. Sommige weken wordt er een aantal keer geteld, terwijl er andere weken geen enkele keer is geteld. Opvallend is de sterke variatie in het aantal waargenomen zeehonden. De officiële tellingen worden uitgevoerd met behulp van een vliegtuig. Vanaf volgend jaar zullen de zeehondentellingen van de Staatsbosbeheer vrijwilligers niet meer worden opgenomen in het jaarverslag. Dit is dus de laatste keer dat de zeehondentellingen worden getoond.

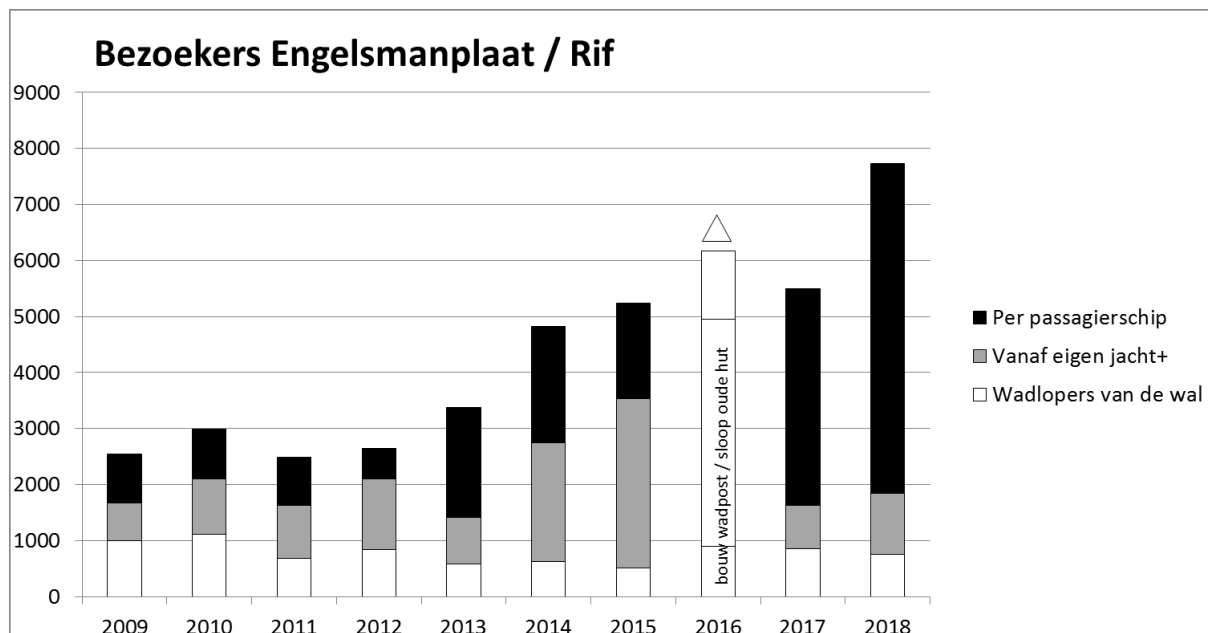

In bijlage 4 zijn waarnemingen van een aantal andere organismen weergegeven.

Monitoring van menselijke activiteiten

Aantal bezoekers: “Zet het Werelderfgoed-effect door?”

Het “*Werelderfgoed-effect*” - een sterke groei sinds 2012 van het aantal bezoekers op Engelsmanplaat en Rif- werd in het monitoring verslag Engelsmanplaat 2014 voorzichtig geïntroduceerd. Dat *Werelderfgoed-effect* lijkt op het eerste gezicht door te zetten (figuur 1). Er werd in 2018 een record aantal van **8000 bezoekers** geregistreerd. Maar ... er kunnen wat kanttekeningen worden geplaatst bij deze cijfers, zie verderop in de tekst.

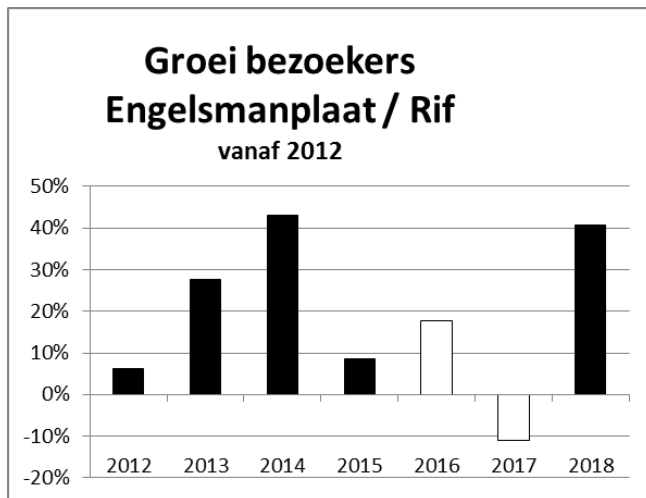

Figuur 1 Totaal aantal bezoekers dat voet aan wal zet op Engelsmanplaat / Rif (absoluut aantal, niet gecorrigeerd voor de monitoringintensiteit). 2016 is een afwijkend jaar door de bouw van de nieuwe wadpost en de sloop van de oude hut.

Constatering en kanttekeningen bij deze ongecorrigeerde data.

1. Het aantal bezoekers van passagiersschepen vanuit Lauwersoog is verder gestegen.
Het aantal bezoekers dat met een eigen jacht arriveert is gestegen, het aantal wadlopers is licht dalend.
2. De groei van het geregistreerde aantal bezoekers is over de periode 2012-2018 gemiddeld +19% per jaar (figuur \$2).
3. Het jaar 2016 was een bijzonder jaar was door de bouw van de nieuwe wadpost De Kalkman. Daardoor was het aantal waarnemingsetmalen in 2016 laag (wadwachters afwezig gedurende meerdere weken) en de bouw trok waarschijnlijk ook extra bezoekers.
4. Tot en met 2016 werd geen duidelijk onderscheid gemaakt in de "herkomst" van bezoekers. Hun totaal aantal was wel duidelijk, maar niet exact of ze van "jachten", passagiersschepen of wadlopend vanaf passagiersschepen kwamen. Vanaf 2017 is dat onderscheid wel duidelijk aangebracht.
5. Het afgelopen jaar 2018 kende een bijzonder warme en extreem droge zomer. Ideaal "waddenweer" en dat zal veel mensen naar het wad gelokt hebben.
6. Ook was in 2018 het aantal "monitoringsetmalen" - de monitoringintensiteit - het hoogst van alle jaren en dat levert uiteraard hogere aantallen bezoekers.

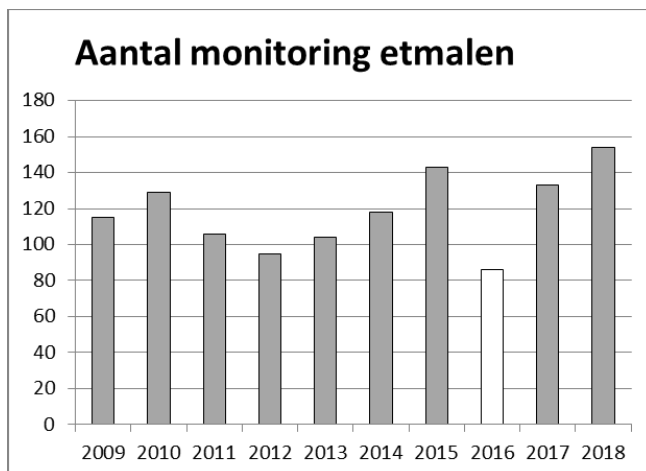
Deze constatering nopen tot een correctie van de geregistreerde data voor monitoringintensiteit, zie verderop in de tekst.

Figuur 2 Groei aantal bezoekers ten (ongecorrigeerd) opzichte van voorgaande jaar (de witte balken zijn minder goed vergelijkbaar vanwege 2016 (bouw nieuwe wadpost). Het gemiddelde groeipercentage per jaar is +19% (inclusief 2016 en 2017).

Correctie voor monitoringsintensiteit

De monitoringsintensiteit (het aantal waarnemingsetmalen) blijkt door de jaren heen flink te fluctueren (figuur \$3).

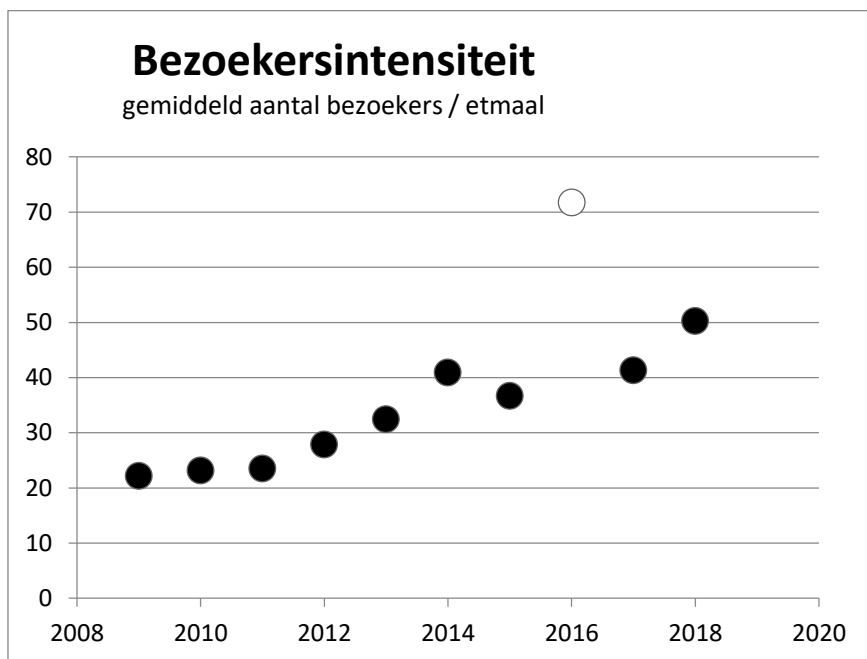
Figuur 3 Aantal monitoringsetmalen (de monitoringsintensiteit).

Door het totaal aantal bezoekers te delen door het aantal etmalen waarin gemonitord is ontstaat een beter beeld van de bezoekersintensiteit (figuur 4). Er wordt zo gecorrigeerd voor de toegenomen monitoringsperiode (=aantal monitoring etmalen).

Er zijn twee interpretaties van deze trend mogelijk:

1. De bezoekersintensiteit vertoont een min of meer lineair stijgende lijn of
2. De bezoekersintensiteit neigt af te vlakken. Er begint "verzadiging" op te treden.

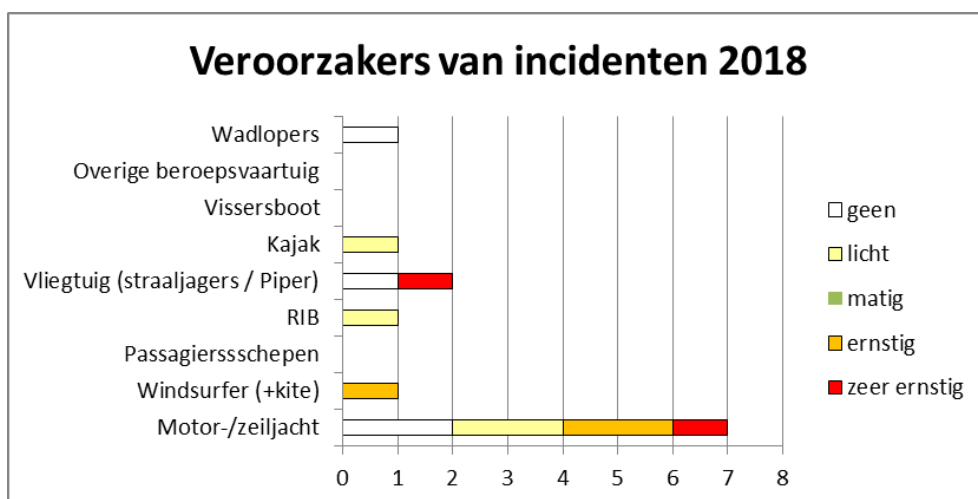
De komende jaren zullen uitsluitsel over de trend moeten geven.

Figuur 4 Bezoekersintensiteit. Gemiddeld aantal bezoekers per etmaal.

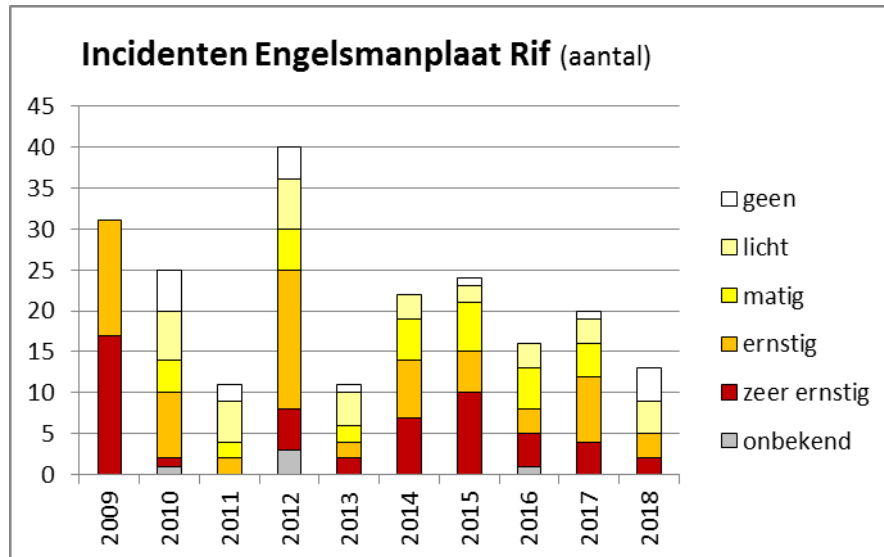
Incidenten 2018

In deze paragraaf worden zogenaamde “incidenten” beschreven. Dit zijn gebeurtenissen die de wadwachters als een incident hebben opgevat en de moeite waard waren een speciale vermelding te geven (Tabel \$2). De ernst van het incident werd door de wadwachter ter plaatse gekwalificeerd in categorieën variërend van “licht” tot “zeer ernstig”. Dit hangt met name af van de mate van verstoring (van broedkolonie, HVP of foerageergebied). In tabel 2 wordt een gedetailleerde beschrijving van de incidenten gegeven. De figuren vatten een en ander samen.

Figuur 5 De bronnen (verorzakers) van incidenten in 2018.

De meeste incidenten werden in 2018 veroorzaakt door gebruikers van jachten (voornamelijk zeiljachten). Opvallend is het geringe aantal incidenten bij het forse aantal wadlopers en passagiersschepen. Ook hier moet het totaal aantal (jachten / wadlopers etc.) mede in beschouwing worden genomen (zie tabel §1).

Figuur 6 Trend in het aantal en de aard van incidenten (absoluut aantal)

In verhouding tot het absolute aantal bezoekers (bijna 8000) zijn er ieder jaar maar weinig incidenten. Over een periode van tien jaar monitoren 2009-2018 lijkt er bovendien sprake te zijn van een afnemend aantal incidenten. Naar ons idee is dit het resultaat van de expliciete aanwezigheid van wadwachters – met telescopen - op een opvallende wadpost in combinatie met voorlichting op en rond de wadpost, in jachthavens en op internet.

Incidenten per categorie bezoekers

Op basis van het totaal aantal bezoekers per categorie uit de jaren 2014-2018 en de incidenten-meldingen is berekend, hoe vaak **in relatieve zin**¹ een categorie bezoekers rond Engelsmanplaat / Rif een incident veroorzaakt, zie tabel 1. Vijf jaren achtereen zijn ruim voldoende om daaruit een patroon af te leiden. De surfers (wind- en kitesurfers) springen er duidelijk uit in negatieve zin. In 2018 springen ook de RIB's er uit, maar daarvan is het totaal aantal te laag voor een categorie-oordeel. Daarna komen de zeil- of motorjachten met twee à één procent, terwijl dit is toch een goed geïnformeerde categorie bezoekers zou moeten zijn. Wisselende, toenemende of soms hoge percentages zijn te zien bij de “diverse vliegtuigen”, passagiersschepen, vissersboten en overige beroepsvaartuigen. In positieve zin vallen de wadlopers op: in vijf jaar achtereen zijn geen noemenswaardige incidenten gemeld. Van kajakkers is in vijf jaar slechts één keer 1% gemeld.

¹ (aantal incidenten : totaal aantal) x 100

Tabel 1 Verorzakers van incidenten in relatie tot het totaal aantal van die categorie bezoekers (afgerond op hele getallen).

	2014	2015	2016	2017	2018	2018
n incident / n totaal	%	%	%	%	%	n totaal
zeil- of motorjachten	2	<1	2	2	1	648
kajak	0	0	0	1	1	131
surfer	3	27	15	13	3	29
vliegtuig	1	2	0	1	1	232
RIB/rubberboot	0	7	1	0	20	5
passagiersschepen	0	0	2	3	0	127
wadlopers	0	0	0	0	0	756
vissersboot	0	0	3	6	0	84
overige beroepsvaartuig	<1	0	0	2	0	39

Voor een overzicht van de geregistreerde incidenten wordt verwezen naar Bijlage 5

Literatuur

Broedvogels:

Van Dijk A.J. 1993; Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

Hustings F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Handbook of the Birds of Europe, The Middle East and North Africa.

SOVON
Databases BMP en kolonievogels.

Recreatie

Heslinga, Jasper en Frans Sijtsma 2017. Gedrag vaarrecreanten op de Waddenzee-seizoen 2016. Ik pas op het wad / MOCO.

Meijles, Eric, Michiel Daam, Frans Sijtsma en Marjan Vroom, 2017. Monitoring vaarrecreatie op de Waddenzee, seizoen 2016. Ik pas op het wad/MOCO.

Staatsbosbeheer

Verslagen vogelwachters, diverse jaren.

Website Telgroep Engelsmanplaat, monitoring pagina

<http://rg0.home.xs4all.nl/Engelsmanplaat/webpaginas/Monitoring.html>

Lijst van bijlagen:

Bijlage 1 Rooster vogelwachters/wadwachters 2018

Bijlage 2 HVP-tellingen zomerseizoen 2018

Bijlage 3 Overige vogelwaarnemingen Engelsmanplaat en Rif

Bijlage 4 Waarnemingen overige fauna

Bijlage 5 Incidenten

De Krukkel kan tegenwoordig met een hoog tij bij het huisje aanleggen

Rooster wadwachten in 2018

Van	Tot	Wadwachten
13-04	20-04	Nanda en Reinier
20-04	27-04	Jeroen van Wetten
27-04	04-05	Wout Bakker
04-05	11-05	Ron Mes en Ellen Pont
11-05	18-05	Fred Koster
18-05	25-05	Harry Smit en Truce van der Pal
25-05	01-06	Cees de Haan
01-06	08-06	Saskia en Arjen Dijkstra
08-06	15-06	Piet Veel en Marianne Narold
15-06	22-06	Frank en Miriam Koster
22-06	29-06	Theo en Yet Baas
29-06	06-07	Sara Licher
06-07	13-07	Gerjan en Denise Zwaan
13-07	20-07	Robert
20-07	27-07	Marijke Schrier en Nico Jonker
27-07	03-08	Theo Bakker en Mar Neeft
03-08	10-08	Jelle Mes+Leila+Shera van Wetten
10-08	17-08	Frans
17-08	24-08	Ger Molenaar
24-08	31-08	Arie Baas
31-08	07-09	Anneke Bouman en en Dries Olsthoorn
07-09	14-09	Edwin en Rob Strietman

Bijlage 2

HVP tellingen zomerseizoen 2018

Engelsmanplaat WG2310

	Teldatum	14-apr	06-mei	19-mei	28-mei	10-jun	25-jun
Vogelsoort	Euring-code						
Fuut	90	0	0	0	0	0	0
Aalscholver	720	5	9	34	20	8	6
Lepelaar	1440	0	0	0	0	0	0
Knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0
Brandgans	1670	0	0	0	0	0	0
Rotgans	1680	0	8	0	0	0	0
Bergeend	1730	0	0	2	0	2	12
Smient	1790	0	0	0	0	0	0
Wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0
Eidereend	2060	33	20	121	10	150	160
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	1	0
Slechtvalk	3200	0	0	1	0	0	0
Scholekster	4500	947	0	175	8	100	68
Kluut	4560	0	0	0	0	0	0
Bontbekplevier	4700	0	0	0	0	8	0
Zilverplevier	4860	0	60	5	10	0	0
Kanoet	4960	3200	1325	0	85	200	0
Drieteenstrandloper	4970	200	280	250	30	5	0
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0
Krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	2350	1025	470	60	0	11
rosse grutto	5340	0	1025	0	110	2	0
Regenwulp	5380	0	1	1	0	0	0
Wulp	5410	3370	225	0	0	5	580
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0
Tureluur	5460	0	0	0	0	0	0
Groenpootruiter	5480	0	25	0	0	0	0
Steenloper	5610	0	20	0	4	0	0
Dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0
Kokmeeuw	5820	0	28	0	0	175	3540
Stormmeeuw	5900	0	0	5	0	300	0
kleine mantelmeeuw	5910	0	1	2	4	25	4
Zilvermeeuw	5920	20	6	15	12	300	260

grote mantelmeeuw	6000	1	0	0	0	2	0
meeuw spec(vermijden)	6049	5000	0	70	0	0	0
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	0	2	0	0		0
visdief	6150	0	0	0	0	0	0
noordse stern	6160	0	0	0	0	0	0
visdief / noordse stern	6169	0	0	350	0	0	0
dwergstern	6240	0	2	15	0	0	0
zwarte stern	6270	0	0	0	0	0	0
brilduiker							
grauwe gans			3				
blauwe reiger							
Totaal		15126	4065	1516	353	1283	4641

BIJLAGE 3

OVERIGE VOGELWAARNEMINGEN EMP 2018

Soort	aantal	datum	bijzonderheden
boerenwaluw	4	28-apr	langs Huisje ri. O
Tapuit	1	28-apr	op Oost-Rif
grauwe gans	2	28-apr	langs Huisje ri. O
Tjiftjaf	1	29-apr	op Huisje
wespendief	3	29-apr	overtrekkend ri. O
slechtvalk	1	29-apr	jagend boven plaat
boerenwaluw	2	30-apr	Rif, ri. O
grauwe gans	1	30-apr	Rif, ri. Z
tureluur	1	30-apr	dichtbij huisje
middelste zaagbek	1	01-mei	OSG ri. O
graspieper	1	01-mei	bij huisje
middelste zaagbek	4	02-mei	boven Rif ri. O
sperwer	1	02-mei	langs Rif ri. O
buizerd	1	02-mei	vlak langs Huisje ri. O
boerenwaluw	100+	02-mei	de hele dag door trek ri. O
huiswaluw	10+	02-mei	de hele dag door trek ri. O
lepelaar	2	02-mei	boven WW ri. W
regenwulp	10-tallen	02-mei	boven Plaat
graspieper	1	03-mei	bij huisje
slechtvalk	1	04-mei	vlak langs huisje ri. Rif
boerenwaluw		10-mei	paaltje plaat
Slechtvalk	1	12-mei	bij huisje
witte kwikstaart	1	12-mei	over plaat ri oost
lepelaar	9	12-mei	zwemend over plaat ri w
zeekoet	1	13-mei	boven plaat ri O
regenwulp	1	13-mei	Rif oost punt
strandplevier	2	14-mei	overvliegend bij huisje
slechtvalk	1	15-mei	over plaat ri west
Jan van Gent	1	18-mei	ri O
regenwulp	7	19-mei	ri O
groenpootruiter	2	19-mei	Rif
slechtvalk	1	19-mei	Huis
Kneu	1	19-mei	ri O
brandgans	20975	19-mei	ri O
smelleken	1	19-mei	ri O
regenwulp	7	19-mei	ri O
groenpootruiter	2	19-mei	ri O
kleine plevier	1	20-mei	Plaat
slechtvalk	1	20-mei	Huis

fitis	1	20-mei	Plaat
lepelaar	1	20-mei	ri O
regenwulp	1	20-mei	ri O en W
grauwe gans	28	20-mei	ri O
jan van gent	2	21-mei	ri O
smient	2	21-mei	ri O
visarend	1	24-mei	ri schier
boomvalk	1	25-mei	Emp
Jan van Gent	1	25-jul	Huisje
torenvalk	1	26-jul	Huisje
boerenwaluw	3	27-jul	Rif
gpr	103	27-jul	Huisje
torenvalk	1	27-jul	Emp
blauwe reiger	2	27-jul	langs Huisje ri. O
goudplevier	1	27-jul	Huisje
oeverwaluw	2	27-jul	op Plaat
drieteenstrandlopers	390	27-jul	SG
lepelaar	3	27-jul	Hiezel
grote mantelmeeuw	2	27-jul	Hiezel
torenvalk	1	28-jul	Hiezel
lepelaar	2	28-jul	Hiezel
goudplevier	1	28-jul	Hiezel
zwarte stern	1	28-jul	oude baken
steenloper	20	28-jul	Rif
grauwe gans	3	28-jul	Rif
brandgans	2	28-jul	Rif
slechtvalk	1	29-jul	rond huisje
gierzwaluw	6	29-jul	Huisje
regenwulp	7	29-jul	bij huisje, rondom Theo, echt waar!
boerenwaluw	10	30-jul	rond huis, groot deel van de dag
zwarte roodstaart juveniel	1	01-aug	van west naar oost
bruine kiekendief	1	02-aug	Rond huisje vliegend en schreewend.
Buizerd	1	11-aug	Tijdens hoogwater op baken
Slechtvalk	1	12-aug	geul zuidkant plaat
Lepelaar	4	14-aug	Baken
slechtvalk	1	15-aug	OSG Rifkant
Lepelaar	1	16-aug	
bruine kiekendief	1	17-aug	
Zwarte stern	4	17-aug	
smienten	3	17-aug	
Fities	1	17-aug	
blauwe reiger	1	31-aug	op rif,
Velduil	1	31-aug	over EMP HW, alles omhoog,
Slechtvalk	1	31-aug	op rif
canadese gans	2	01-sep	ri w over EMP
Zwarte stern	5	01-sep	ri west over EMP
Buizerd	2	01-sep	op verschillende tijdstippen

bruine kiekendief	1	01-sep	rondje wad en richting O
Pijlstaart	2	02-sep	vr ri oost zkl
bruinvis dood	1	02-sep	langs vaargeul bij WW 21
Zwarte stern	1	02-sep	SG
Boerenzwaluw	2	02-sep	langs huis ri west
Slechtvalk	3	02-sep	m, v en jong v jagend EMP HVP
Regenwulp	1	02-sep	gehoord op plaat
Slechtvalk	2	03-sep	op rif, later jagend op EMP
gekraagde roodstaart	1	03-sep	op huis
Slechtvalk	1	04-sep	op rif
Dwergstern	1	06-sep	moker
Vink	1	06-sep	huis

Bijlage 4

Waarnemingen overige organismen Engelsmanplaat en Rif 2018

In onderstaande tabel zijn de waarnemingen van andere organismen dan vogels opgenomen. Alle waarnemingen zijn opgenomen in waarneming.nl.

Soort	aantal	Datum	bijzonderheden
Kleine Tepelhoren of kleine Grote Tepelhoren	1	30/apr/YY	midden Rif
Ree	1	20/jul/YY	hiezal
nestje met drie eieren scholekster	1	20/jul/YY	hiezal
Ree	1	11/aug/YY	hiezal
Zeehond	1	11/aug/YY	hiezal
Zeehond	4	11/aug/YY	hiezal
Kleine vos	1	12/aug/YY	huisje
Komma uiltje	1	12/aug/YY	huisje
Noordkromp	1	18-24 aug	Rif
amerikaanse boormossel	1	18-24 aug	Rif
gedoornde hartschelp	1	18-24 aug	Rif
Muiltje	1	18-24 aug	Rif
Witte boormossel	1	18-24 aug	Rif
afgeknotte gaper	1	18-24 aug	Rif
Otterschelp	1	18-24 aug	Rif
muizenkeutel	1	18-24 aug	Hiezal
ruwe boormossel	1	18-24 aug	Rif
zeeraket	1	18-24 aug	rief
zeekraal	1	18-24 aug	emp
tarwebiesgras	1	18-24 aug	Rif
bruinvis (dood)	1	18-24 aug	Rif
grijze zeehond (dood)	1	18-24 aug	Rif
gewone zeehond jong (dood)	1	18-24 aug	Hiezal
hondshaai (dood)	1	18-24 aug	Hiezal
Bruinvis	1	2/sep/YY	bij vaargeul ww 21
bruinvis	1	3/sep/YY	rif west (noordkant)
vleermuis	1	4/sep/YY	avond op huisje

Incidenten

Bijlage 5

datum	begin	eind	HW	bron / beschrijving	WAAR	wat / aantallen	Mate van verstoring
3 mei 2018	14:30	onbekend	13:36	Klein zeiljacht. valt droog vlak onder West-Rif. Het valt ons pas op als de boot voor anker is gegaan en zien dus niet duidelijk wat er is verstoord. Er gaan vrij gauw een man en een kind van boord en dan vliegen er 20 Eiders weg. Ze blijven daar liggen. We lopen er rond laagwater naar toe en leggen uit wat ze hebben gedaan. Ze (Man, Vrouw en drie kinderen) zeggen dat ze precies op de rand van het Rif dachten te liggen. Ze liggen erg ongelukkig, maar er kan nu niks meer aan gedaan worden.	onder West-Rif	HVP, 20 eiders en zeehonden	ernstig
4 mei 2018	12:45	13:25	14:00	Motorjacht. Twee volwassen en een kind gaan met een klein bootje vanaf een motorboot aan wal. De wadvogels zijn aan het verzamelen en vliegen naar andere locatie op de Engelsmanplaat.	Hiezel	HVP	licht
19 mei 2018	16:00	16:00	14:00	motor- / zeiljacht. Drie personen gaan twee uur na HW aan wal.		HVP. De 40 rustende eidereenden en twaalf aalscholwers vliegen weg.	licht
20 mei 2018	?	?		drie personen gaan 2 uur voor HW de Hiezel op	Hiezel	HVP	geen
20 mei 2018	?	?		twee wadlopers overnachten op Rif-west in de duintjes	Rif-west	geen broedende vogels aanwezig	geen
21 juni 2018	16:15	18:00	17:37	Zeven Windsurfers. Foto's verstuurd naar Arjen	Hiezel en Rif-oost	HVP. De 40 rustende eidereenden en twaalf aalscholwers vliegen weg.	ernstig
19 juli 2018				straaljagers	Engelsmanplaat zuid-midden fourageergebied vogels	"alles de lucht in"	zeer ernstig
27 juli 2018	12:00	12:27	11:04	Zeilschip Urchin uit Lauwersoog vaart westwaarts het Oude Smeriggat in, daarbij erg dicht onder de wal van Het Rif.	Rif (west, midden, oost) en Oude Smeriggat	Meer dan 6000 steltlopers opgepest (wulp, rosse grutto, kanoet, bonte strandloper). Eerst al bij het langs varen en later bij ankeren nabij Westrif.	zeer ernstig
27 juli 2018	17:00	18:30	23:24	Motor-/zeiljacht. Drie personen met loslopende bouwvallen lopen van Smeriggat naar huisje en terug. Hond niet aangeliend. Men heeft ook geen lijn meegenomen van het schip. Aan de mensen uitgelegd waarom honden op het wad aangeliend moeten zijn, zeker nu er ca. 60.000 vogels zijn. Mensen hebben er begrip voor en zullen er rekening mee houden.	Engelsmanplaat (zuid-midden)	x	geen
2 augustus 2018	9:30	10:00	14:40	Rubberboot. Twee personen lopen vanaf rubberboot op Hiezel, met 2 loslopende honden richting het baken	Hiezel, Engelsmanplaat	Foerageergebied vogels.	licht
5 augustus 2018	13:30	14:10	16:45	Drie passagiers van zeiljacht "Langoest", geankerd net ten westen van de gele ton, lopen tijdens opkomend tij naar het Rif en lopen een flink eind op het Oost-Rif.	Rif-oost	HVP, grote groepen scholeksters, sterns en kokmeeuwen.	ernstig
10 september 2018	14:03		11:35	Kajakkers. Vier kajakkers leggen aan op het Rif.	Noordzijde Rif-Oost	HVP	licht
13 september 2018	15:35	15:30	13:50	Sportvliegtuig Piper PH-VFC vliegt te laag over Engelsmanplaat en Rif	Engelsmanplaat en Rif	x	geen